Меню було коротке, як гарний анекдот. Митрач із нудьгою вирішував — брати йому сардельки чи гуляш. Вагон похитувало, і в такт стукоту коліс подзеленькували склянки, гойдалось полотно дня, підмальоване рожевими, голубими й зеленими фарбами.

Напроти Митрача сидів ще один пасажир, вони разом їхали-в одному купе і тепер надумали вдвох пообідати. Митрач їхав додому зі службового відрядження і дорогою звернув до містечка, де .минуло його дитинство. По тих відвідинах йому побринькувала в пам'яті мелодія простенької дитячої пісеньки, кортіло наспівувати мелодію вголос і вголос вимовляти слова, Митрач шкодував, що його попутник не скидався на любителя дитячих пісеньок — той все ганив дорожні порядки і вагони-ресторани.

— Дівчинко,— накивував пальцем до офіціантки,— я знаю, ви чарівниця, ви знайдете для мене щось краще, ніж гуляш.

— Нічого нема,— розводила руками офіціантка, вона анітрохи не виглядала на дівчинку, та коли до неї так звертались, не пробувала заперечувати.

— Слухайте, я вас прошу, ви просто забули, неодмінно знайдеться щось краще.

Митрач їв гуляш, шкодував, що не має приємного співбесідника, і пробував сам, подумки, впорядкувати враження.

По двадцятирічній відсутності містечко здалось йому дуже маленьким — доброю хлопською долонею можна б згорнути докупи і кількадесят вуличок, і невисокий будинок ратуші зі старовинним дзиґарем, котрий чомусь цілоденно показував шосту, і крихітний парк із кількома старими липами, і місток через вузеньку, ще вкриту кригою річку.

Митрач не сумнівався, що він знайде той будинок відразу. Коли— ж то було? Зовсім недавно, так недавно, що наче можна пальцями торкнутись того, що було.

Йшла вулицею дівчина. Йшла гарним, пружним, танцюючим кроком. Так циганки ходять — от візьме бубон, змахне смаглявими руками — і все задзвонить; гойднеться довкола ніг довга рясно-строката, мов клен під осінь, спідниця, а під нею — напнуті стегна, маленькі босі ступні.

Йшла вулицею дівчина. З неприхованою заздрістю кидали услід скритий погляд жінки, і крадом зиркали жонаті мужчини, і відверто ловили її усміх молоді хлопці, і бігли вслід хлопчаки: лише вони мали відвагу, не дбаючи про цілий світ, бігти слідом за дівчиною.

Якоїсь миті Митрачеві навіть здалось, що зараз він побачить її — неодмінно побачить, і від цієї

думки йому по-дитячому пурхнуло серце, немов у передчутті несподіваного, хоча давно очікуваного дарунка.

Хлопчаки не називали дівчину на ймення — вони кликали її Журахівська, це звучало, як із пісні — Чураївна, Богуславка,— дуже гарно звучало, бо так називалася найкраща дівчина в місті.

Митрач міг у думці відтворити дорогу, перебуту не раз прудкими хлоп'ячими ногами. Журахівська. Журахівська з п'янкою циганською ходою. На руках вона не носила браслетів, однак Митрачеві здавалось, що тоді він чув їх подзенькування.

Запитав би хто зараз: а які вона мала очі, а які брови?—то він би й не згадав, мабуть,— хто ж намалює портрет по пам'яті через два десятки літ? Однак йому здавалось, що коли б він її побачив, то впізнав би відразу, бо не жила ще на світі дівчина над Журахівську.

Вулички — всі до одної вузенькі, тихі — різнились поміж собою тільки назвами, будинки також скидались на близнюків — із червонястої цегли, дахи де-не-де полатані останніми клаптями підталого за сонячний день снігу. Митрачеві ставало трохи смішно, що він втратив орієнтацію в місті, де прожив тринадцять гарних хлоп'ячих літ.

З гір на місто сунули сутінки. Темніли цеглясті стіни будинків, метлялись на них чорні тіні дерев. Митрач зайшов до невеличкої — як усе в місті — кав'ярні.

— Зачинено,— мовила просто з порога дівчина.— Зачинено. Бачите — коло дверей стілець стоїть!

— То й що, коли стілець,— усміхнувся Митрач,— ви мене таки впустите, я тут двадцять літ не був, я хочу хвильку посидіти...

Близько її дому росла Стара акація з полупаною

сірою корою, того року з деревом поробилося диво

зацвіло вдруге десь аж наприкінці літа і пахло так солодко, що аж судомило трохи в роті од того запаху, і білі кетяги квітів обважніли від запаху, і повітря довкола видавалось густішим.

Хлопчаки ступали назирці за Журахівською, їм туманилося в головах від немовленої вголос заздрості, бо з Журахівською разом ішов старший хлопець, його плече торкалось часом її плеча, хлопчаки йшли назирці, як вірна сторожа, і коли ті двоє стали біля акації, то й хлопчаки поставали оддалік і про щось балакали, удаючи один перед одним, що анітрохи не обходить їх Журахівська, нехай собі буде там Журахів-ська чи не буде її — то зовсім байдуже.

І Митрач також удавав, а в голові йому туманилось од заздрості, бо Журахівська сміялась до того хлопця. Коли вона так сміялась, то Митрач

якраз дивився в її бік, і вона раптом кивнула до нього головою, мовби кликала, а він аж скаменів і не рушився, а вона манила пальцем, і хлопець тоді поволі спробував одірватись од землі, і коли йому то вдалось, підійшов і став зовсім близько неї, ще так близько ніколи не бачив її.

— Малий, слухай,— сказала Журахівська,— чи ти не дістав би мені цвіту з акації?

— Цвіту?

— Цвіту,— повторила вона і засміялася.— Так гарно та стара деревина цвіте, так гарно собі цвіте другий раз на рік. Ти дістанеш?

Він не думав, що буде так важко. В поспіху не помічав колючок, і вони кололи йому долоні, пекла на долонях шкіра, і дивились на нього з долу хлопці, набралось їх чомусь аж забагато, ніби ціле містечко збіглось оглядати, як то діставатимуть цвіту для Жу-рахівської.

— Де ж мій баличок?— не вгавав Митрачів попутник.

— Плаває в Тихому океані,— пробувала жарту-

вати офіціантка, котрій усе-таки належало бути ввічливою й незворушною.— То ви щось замовите? Гуляш? Чи сардельки? Є тушкована картопля...

До цього нескінченного діалога прислухалось двоє — мужчина з бородою і мужчина з перснем на мізинному пальці правої руки. Вони попивали потроху зі склянок і оглядали, хто заходив до вагона, й ловили уламки чужих розмов, їм не було, мабуть, нудно.

Він подав гілку з кетягами цвіту, йому дуже боліла нога, бо якось невдало скочив із дерева, простяг їй ту гілку, коли Журахівська

випростала по цвіт руку, то йому здалось, що дзенькнули на зап'ястях браслети.

Дівчина взяла гілку, і видно було, що вона рада.

— Господи, як же пахне!

І тоді той, котрий був при ній, поплескав Митра-ча по щоці:

— А ти бистрий козак,— сказав він і ще раз поплескав Митрача по плечу.

Малий не стямився, а вже скинув ту руку геть зі свого плеча, і його аж поривало гукнути щось погане, гидке, негарне, чи вдарити, чи якось інакше оборонитись, бо він здавався самому собі знеславленим, осмішеним і тим поспіхом, з котрим кинувся добувати цвіт, і тою похвалою; однак нічого не вчинив, бо межи ними обома стала Журахівська і затулила того — того, котрий не вмів би добути цвіту, вона прикрила його і подивилась на Митрача і знову сказала:

— Гарно пахне! Правда, що гарно, малий?

— Огида,— сказав малий Митрач,— то чиста огида, мене з того нудить,— сказав Митрач і пішов собі геть, бо не міг же він повернутись до хлопців, вони бачили, як той поплескав його по пдечу. Хлопець думав, що всі стануть сміятись,— і хлопці, і Журахів-ська, але сміху не чув, тільки муляли їхні погляди, і тоді він зміркував, що хлопцям голови туманяться від заздрості, що вони всі ладні були б лізти по цвіт для Журахівської, хоч би їх потому й плескали по щоці.

Відтоді Митрач тікав, як тільки звіддалік бачив ту п'янку циганську ходу з легким подзенькуванням неіснуючих браслетів, йому й на думку не спадало, що не було сенсу тікати, бо ж вона, певно, й не впізнала б його зовсім...

Дівчина ходила від столика до столика — доки Митрач допивав каву, — витираючи кожен досуха, хоча й витирати не було чого, вона не мовила ні слова, мабуть, зібралось їй на повагу до Митрачевої двадцятирічної відсутності в місті.

— Скажіть, як вас зовуть?— допитувався офіціантки Митрачів попутник, приставши, нарешті, на сардельки з гірчицею й пивом.— Не Ліда? Я знав колись одну Ліду, вона їздила на велосипеді...

— Не заважайте. Не заважайте мені працювати,— втомлено просила офіціантка, відкорковуючи пляшку.

Митрач нехотя вловлював ту розмову, і вона дратувала його, бо він далі згадував, як врешті знайшов дім, де колись жила Журахівська, і ту акацію. Він стояв, дивився на дім, бачив фіранки на вікнах, червонястий дах, клапоть підталого снігу на ньому, а за штахетами раптом запримітив дівчинку, вона знайшла собі в садку вільну від снігу місцинку і топталась на ній, співаючи пісеньку, котру діти зазвичай пригадують лише навесні:

Десь тут була подоляночка, десь тут була молодесенька... Устань, устань, подоляночко..,

— Ви знаєте, кого називають занудою?— запитав Митрачів попутник, пережовуючи сардельку, і Митрач не відразу усвідомив, що то до нього.

— Ні.

Дівча запримітило його і знітилось, перестало співати пісеньку, а Митрачеві хотілось, аби пісенька звучала без кінця.

— ...Хто оповідає про своє життя, коли його питають — як поживаєш, — пояснював Митрачів попутник і сміявся, все ще пережовуючи сардельку.

— Може бути... Смачного!— побажав Митрач, встаючи і полишаючи свого попутника сам на сам із недоїденою сарделькою.

Поїзд саме спинився. Митрач запитав, чи довго стоятимуть,— йому сказали, що довго, бо чекають на роз'їзді стрічного поїзда, і Митрач вийшов з вагона. І відразу ступив у крихкий сніг, і рушив по снігу вздовж колії. Там, далі за колією, пнувся пагірок, він вигинав луковато тіні дерев, і тіні були синяві, як вузенькі містки над потоками. Всі тіні збігали вниз, на дно пагорка, де ще лежали найглибші, неторкані сонцем сніги.

Щось біле, тихе перейшло через Митрача наскрізь, мовби то не він ступав снігами, а оте біле соталося крізь нього, і сталося з ним щось дивне, чого не окреслиш словами, в що не тицьнеш пальцем — Митрачеві раптом здалось, що то продовження дитячої пісеньки...

А де її шукати, ту подоляночку?

Березова кора на молоденькому деревці виглядала ще білішою від снігу, так її вибілило сонце, а тонесенькі чорні березові пагінці одштовхували від себе вітер, і хоча достеменно зналось, що ті пагінці чорні, однак крізь чорінь просвічувалося зелене, листяно-зелене просвічувалося через чорне й щосили опиралось вітрові.

Митрач дивився на пагорок, побіля якого слалась дорога. Вона нагадувала стовбур величезної берези — сніг курився, і де-не-де дорогою чорніла земля. Стриміла вгору жовтава минулорічна бадилина — на неї боязко було стати ногою — чи й та бадилина не просвічує зеленим, як березове пагіння?

Сонце стояло високе й незахмарене, однак сніг не сліпив очей, блиск пом'якшувала синява тіней, народжена синявою неба. На небі, як незакінчене шитво, лежав чорно-синій ліс, і нитками й вузликами пнулись горою гілки. Над деревами здіймалося і падало гайворонння і, мабуть, гойдався гайворонячий зойк, та вітер відносив оте зайве,

непотрібне кудись убік, нічого не було чутно, опріч співу старого, напівструхлявіло-го стовпа при колії.

Мовчали — й сніги, і вітер, і тіні, і стовбури беріз, аж ніби набубнявілі тривожним передчуттям веснін-ня,— а тільки старий, струхлявілий стовп при дорозі співав. Мовби й собі' на щось сподівався. Мовби взяв та й увібрав у себе всі довколишні голоси — і співав. Звук був такий, якби хто торкнувся рукою кількох клавішів, а потому натиснув на педаль, затримавши тон, і звук уже так і зостався — не гаснучи, не розгоряючись, і не хотів випручатись, замкнутий усередині спорохнявілого стовпа.

Митрач слухав ту музику, і вона йому мішалася з дитячою веснянкою, і відійшло геть усе — й надокучливе базікання прикрого попутника, і втома, і всяке бажання оповідати комусь уголос про дитячу веснянку. Наопак — десь внутрішньо він зрадів, що ані словом не обмовився про відвідини маленького містечка, і тішився, що трапився саме такий, а не інший попутник, бо це порятувало від розмови. Тепер він навіть думав, що добре б нічого не загубити, не втратити, аби все те — і п'янка циганська хода Журахів-ської, і кетяги акації, і веснянка — зосталось, не збуд-ніло, і гарно б то залишити для себе навічно або й ще надовше, і берегти, і не спускати з ока, як з талісмана, котрий рятує од злосливості, і од марнославства, і марнослів'я — не чужого, а свого власного,— і од зневаги, і од заздрощів рятує, і від зневіри насамперед.

А біле, синювате, тихе переходило через нього наскрізь і він хотів, аби воно тривало й трималося і не відходило ніколи.

— О,— сказав хтось раптом при його плечі,— то днина гарна!

Митрач озирнувся й побачив чоловіка в короткім кожусі, без шапки — той ніби й не до Митрача балакав, а сам до себе промовляв, і Митрач прислухався:

— Гарна днина. Зима з весною стрічаються. Потому приклав руку до чола, дивився на небо,

шукав там чогось очима і знову сказав — тепер-то вже до Митрача:

— Бузьки летять...

— Та ж не видко ніде,— сказав Митрач, надарма оглядаючи небо, шукаючи там птахів.

— Чутно,— мовив чоловік, і Митрач ніби справді почув відгомін пташиного лету.

Чоловік усе оглядав небо, ніби таки бачив, що летять лелеки, Митрач заздро дивився, але нічого не помічав, і чекав, чи таки не догледить.

— Бузьки летять... Благодать... Благодать,— сказав незнайомий Митрачеві чоловік, охопивши раптом тим соковитим, повним прадавнім словом і спів струхлявілого стовпа, і політ птахів, і стрічу весни з зимою, і дзенькіт браслетів на руках Журахівської, і почуту Митрачем напередодні веснянку: "Десь тут була... Десь тут була..."

Потому ще довго Митрач носив у собі оте щось дивне, напівокреслене, назване благодаттю. Воно замкнулося в ньому і не згасало, і він радів тому, боячись навіть самому собі признатися вголос зі своєї радості.